

za to; samo nekoliko drugače bi mogle biti vravnane. Taka sušilnica bi morala imeti dve sobi, v prvi bi bila naprava za sušenje, v drugi bi bil pa prostor za izdelovanje, za orodje in delavce. K temu bi ne bilo treba tako posebnih stroškov. Naši premožnejši kmetje po deželi, posebno v bolj hribovskih krajih, imajo večidel dosti poslopja, in marsikateri še posebno kajže in v njih tako imenovane gostače. Taka kajža bi se prav z malimi stroški dala predelati v sušilnico za lan.

2. Da bi napravili v take sušilnice namesto navadnih trlic Belgijsko orodje in sicer eno terilnico in kakih 6 ali 8 otrepalnih stolov, po potrebi tudi več. Terilnica pride stati sedaj okoli 80 gld., toda, če bi se pri nas domá napravljale, bi dosti ceneje prišle. Otrepalne stole pa lahko vsak mizar napravi in ne stanejo veliko.

3. Da bi se v vsakem takem kraji nekoliko delavcev in delavk navadilo predivo izdelovati po Belgijski šegi namesti našega sedanjega izdelovanja, kajti vsak za-se tega ne more in tudi dostikrat časa nima. Ker so že v vsakem kraji zdaj za to posebni delavci in delavke, ki so vajeni s predivom ravnati, bi se ti najprej navadili novega izdelovanja, če pa ne, se pa tudi vsak drug tega kmalu privadi. Kdor ima količkaj pripravnosti za to, se v dveh mesecih privadi vsega potrebnega. Eden teh delavcev bi moral tudi razumeti gojenje lanu v vodi in bi pazil na godilnice, da bi bilo vse v redu.

4. Plačilo naj bi se preuredilo in vravnalo od funta ali centa samo na denar. Kar je treba pripeljati ali odpeljati in kar je treba posebnih delavcev, drv za kurjavo itd., bi bilo najboljšo, da bi preskrbel vsak, komur se dela, za sebe.

Tako bi bilo mogoče najprej in po najkrajšem potu vpeljati pri nas Belgijsko izdelovanje. Tako bi ne bilo treba nobenih posebnih novosti, ker bi bila osnova skor vsa po starem in primerna, samo delalo bi se drugače in z drugačnim orodjem, in vsa naprava bi bila bolje vredjena.

Pri vsem tem moramo gorko priporočati, da bi pri nas tudi za ta gospodarski oddelek se napravilo posebno društvo, katero bi skrbelo za povzdigo predivstva, kajti povsod veljá: združena moč!

Kmetijski zgodovinski spomini vsega sveta vredjeni po mesecih.

Po „Oesterr. Landw. Wochenblatt.“

(Dalje.)

Meseca maja.

Dné	Leta	
20.	1756.	je vlada Avtrijska prvičrat dovolila, da se v našem cesarstvu smejo napravljati razstave živine in da smejo biti sejmi za volno.
20.	1814.	Cesarski ukaz vелеva, da se na vseh bogoslovskih šolah v našem cesarstvu uči kmetijstvo.
20.	1852.	Akademija znanstev v Bruselju v Belgiji izvoli komisijo, ki naj preiskuje, ali je cepljenje kužne pljučnice pri goveji živini v stanu odvrniti to hudo bolezen.
20.	1865.	Ruski car Aleksander II. je v lastnino na državnih grajščinah Poljskih prepustil tista zemljišča kajzarjem in delavcem, ki so jih dosihmal le kot podložniki na svojo korist obdelovali.

Dné Leta

23.	1856.	se je odprla svetovna kmetijska razstava v Parizu, pri kateri so bili tudi kmetijski pridelki našega cesarstva odlično zastopani.
24.	1692.	se je rodil Adam Ulrich v Landi na Badenskem; on je bil prvi, ki je murve vpe-ljal na Nemškem; zarad velikih zaslug njegovih za kmetijstvo so ga imenovali „profesor juris et ruris“.
25.	1657.	so prvo kavarno odprli v Londonu na Angleškem.
25.	1874.	se je ustanovila šola za sadje- in vino-rejo v Klosterneuburgu nad Dunajem.
26.	1379.	je čudno kamenje deževalo pri Mindenu na Hanoveranskem.

(Dalje prihodnjič.)

Asekuracija škode po toči.

Na nekatera vprašanja: kje je kaka zavarovalnica škode po toči (Hagelassekuranz)? damo na znanje, da je na Dunaji taka asekuracija pod imenom „Oesterreichische Hagelversicherungs-Gesellschaft in Wien“. Kakor razglas te zavarovalnice v „Oest. landw. Wochenblatt“ pravi, utegne ona priporočila vredna biti iz sledečih vzrokov: 1) Tarifa za zavarovanje ni visoka in pozneje doplačevanje se ne zahteva; 2) povračilo škode dobi zavarovanec zadnji čas v enem mesecu; 3) pri povračanju škode se ne odbijajo stroški za žetev in mlačve; 4) škoda se povrne tudi, če je toča le majhno škodo (do 20. dela zavarovane vrednosti) naredila; škodo cenijo možje dotičnega okraja; 5) od zavarovalne tarife se odpusti 6%, če se kdo zavaruje za 5 let, 4% pa, če se asekurira za 3 leta; 6) udom kmetijskih družeb se vrh tega od tarife odpusti še 5 odstotkov; 7) veliki posestniki ali pa cele občine, ki se zavarujejo, dobijo še posebne poboljške. — Kdor še kaj več o pogojih te asekuracije zvedeti želi, naj se pisмено na vodstvo te zavarovalnice na Dunaj (Gisellastrasse 1) obrne.

Gopodarska skušnja.

Kako se dá krompir za več časa dober ohraniti.

Krompir v ta cilj in konec se mora posušiti. Tak se dolgo časa dober ohrani in v daljne kraje pre-peljavati dá, kajti posušen ne zgubi svoje močnate tvarine. Iz 5 do 6 funtov surovega krompirja se naredi 1 funt suhega tako-le: Surov krompir se olupi (olupki so živini dobra krma) in v prav tanke krhlje razreže; ti krhlji naj se potem v vodi, kateri se dodá malo kuhinjske soli (3 do 5 odstotkov), kuhajo, pa ne toliko, da bi popolnoma skuhani bili; tako prekuhani krhlji se vzamejo iz lonca in hitro v peči posušijo. — Na Nemškem ste dve fabriki, ki napravljate suh krompir.

Podučne stvari.

Kaj hočejo masóni ali frajmavrari? *)

Marsikaj, kar je nekđaj bolj skrito bilo, to stopa dandanes očitneje na dan. Tako tudi masói. Iz Pru-

*) V R. Fröhlichovem nemško-ilirskem slovníku 1840 se za nemško besedo „Freimaurer“ nahaja ilirska „mason“, jedan od potajnega društva, kojega u Francuskoj, Nemačkoj, Italii itd. još ima — za „Freimaurerei“ pa „masonstvo“, potajno društvo. Nam je ta beseda bolj všeč kot po nemški narejena

skega posebno dandanes rijejo ti krti, ki izpodku-pujejo vso cerkveno in svetovno autoriteto (veljavo), čedalje bolj tudi v Avstrijo in njene dežele. Delavci te stranke so dvojni: eni taki, ki vedoma delajo za njo, drugi nevedoma. Mi nikakor ne spadamo v vrsto tistih, ki za vsacim grmom frajmavrarja vidijo; al tajiti se zdaj več ne more, da je potreba, da vsakdo pozná načela, ki vodijo frajmavrarje. „Kärnt. Volksstimme“ v svojem 21. listu objavlja knjigo, ki je najprej leta 1792 v Amsterdamu, pozneje, leta 1826., v Haagu prišla na svitlo z dodanimi dokumenti, katera v 9 točkah razklada namene frajmavrerjev. Da jih tudi naši bralci poznajo, damo jim jih na znanje, ker po njih jim bo lahko razsoditi, kdo med nami je vedoma ali nevedoma v tej skrivni družbi, ki širi pogubni strup frajmavrarske kuge po svetu.

Po gori navedeni knjigi so devetera frajmavrarska načela sledeča:

1. „Babjeverstvo (to je, kristijanska pa tudi judovska vera) bilo je dosedaj glavna podpora tiranstvu in goljufiji, s katerima so vladarji in duhovniki zatirali ljudstvo. S peklom in večnostjo so strašili boječe duše in jim pamet zmešali z vražami, ki so se jim cepile od otročjih let v glavo, da so oslabile najjasnejšega duhá ter ga storile nesposobnega za velika dejanja. To je zakrivilo kristijanstvo, katero dela človeka služnega, da neumen vse pretrpi, tolažeč se z večnostjo. Potrebno je tedaj, da se izpodkoplje ta steber babjeverstva. Ker pa se je veliko ljudstva navzelo že verskih pravljic in so meščanske in državne uredbe že pregloboko se vko-reninile v glave in srca ljudstev, zato se mora previdno delovati in o tem daje narava modrijanov dober mig-ljaj: mesenost je ono veliko kolo, ki žêne ljudi; to kolo se mora zavrteti v tek, kristijanstvo pa staviti na smeh, da se ljudém vera izruje iz src.“

2. „V ta namen se mora osnovati literarni zavod, ki na vso moč naše knjige in časnike razširja, zatira pa one naših nasprotnikov.“

3. „Pridobiti se morajo zaradi tega z denarjem najodličnejši izdatelji časopisov, katerim naj bode nálog to, da vse, kar se piše zoper nas, osmešijo in s porogljivim zaničevanjem zatirajo.“

4. „Kdor ni z nami, on je zoper nas. Zato ga moramo vsakako proganjati, zaničevati, zatirati; taki ljudje morajo nam biti kakor mrčesi, katere osipljemo raz cvetočega drevesa in jih poteptamo z nogami.“

5. „Malokdo lahko prenaša zasmehovanje; kdor se tedaj ne more sprijazniti z našimi namerami, pa vendar ima še zdrav razum, prijeti ga moramo od te strani; zasmehovati ga moramo.“

6. „Da hitro dosežemo svoj namen, se mora pred vsem srednji (mestni „purgarski“) stan seznaniti z našimi načeli. Priprosto ljudstvo (kmet in rokodelec) nima nikake važnosti; s priprostim ljudstvom se v kratkem časi naredi, kar kdo hoče. Ljudí srednjega stanú moramo si pred vsem pridobiti. Zato se morajo, kar najbolje se dá, podžigati strasti teh ljudí; posebno pa se mora še mladina pridobivati našim načelom, kajti ona v nekaterih letih doseže veljavo.“

7. „Mesenost je najboljše sredstvo, da si pridobimo privržencev v palačah vladarjev, tako, da naših konečnih namér ne bodo spoznali, al za nas je dovolj,

da jih storimo mrzle kristijane; mlačni so že tako skoraj vsi.“

8. „Da izdatno pospešimo svoj namen, treba pred vsem, da razglasimo kot sovražnike omike in modrosti vse one, kateri se v kakem obziru še držé verskih ali državnih predsodkov. Smatrati se morajo kot stvari, katere človeštvu in njegovega blagostanja napredku silno škodujejo; zato mora slehern izmed nas skušati, da v važnih zadevah njihov vpliv zabrani in pri prvi ugodni priliki jim vzame moč iz rok.“

9. „Vsi dogodki v državi, vse razprtije političnih strank, vse spletkarije, bratovščine in družbe morajo se vpotrebljevati za naše namene, s kratka vse, s čemur se lahko izbuja razpor in nemir. Kajti na razvalinah sedanjega kristijanskega socijalnega življenja imamo upanje postaviti trdno poslopje natorne sisteme in njene častilce potrditi v njihovih pravicah.“ —

To tedaj so tista načela, po katerih frajmavrarji, po vsem svetu razkropljeni, rijejo in delajo zoper oltar cerkve, prestol vladarjev in človeško družbo. Ni tedaj čuda, da se je v Cislajtanijski frajmavrarjem prepovedala pravica, očitno pod imenom „Freimaurer-Orden“ na dan stopiti, zato pa so tem bolj delavni vsak na svojo roko in po svojih potih: z besedo, pisanjem in vsakdanjim ravnanjem. Na milijone jih je že na svetu.*)

Slovstvene stvari.

O zadevah Wolfovega slovarja.

Odprto pismo gospodu K. Dežmanu II.

Infandum jubes renovare dolorem.

1.

Ker je obče znano, da Vi, gospod Dežman, ste eden najmarljiviših sodelavcev „Tagblattovih“, zato mi ne boste za zeló vzeli, ako mislim, da tudi članek „Kunststücke der Novice“ v 111. listu „Tagbl.“ je delo Vaše. In ker že od leta 1843 nisem vaju v javnosti „slepe miši“ loviti, zato tudi pretres onega članka kar naravnost pod Vašo adresno svetlo izročujem ter ga tudi s svojim imenom podpišem, da si tako z odprtim vezirom drug družemu stopiva nasproti, vsaj ste celó Vi v navedenem „Tagblattovem“ članku moje ime, brez katerega bi Vaš leibjournal že odnekaj veliko manj interesanten bil, „sans gene“ s trte zvili. Ako bi se bil pa vendar-le o tem zmotil, prosim Vas, da pošljite to pismo na pravo mesto. Vi, komur menda tudi sv. Oče papež ne veljá za nezmotljivega, boste meni, ki me v onem članku „očeta naroda“ in bivšega škofa Ljubljanskega titulirate, to zmoto menda radi odpustili.

*) Da je celó pri nas po tacih kotih, kjer bi človek ne mislil, zasejano seme frajmavrarsko, to pričajo škandalozni bogotajni napisi, s katerimi namazan je 19. list „Danice“ po pošti iz Krškega naročniku v Dolini v roke prišel, izmed katerih le nekatere le-sem natančno prepisemo, tako-le se glaseče: „Nieder mit allen Pfaffen! Es wird nicht 10 Jahre vergehen, so wird sich in Profezeiung erfüllen. Das Volk muss aufgeklärt werden. Živio Darwin! Es lebe auch Bismark! Er hat alle Klöster geleert. Hinaus! arbeitet lieber Pfaffen! Der Mensch stammt vom Affen, Gorillo-Affen. Die Welt hat sich allein gebildet und ist gerechnet worden, dass 80 Millionen Jahre dasteht und wird ewig stehen mit fortwährenden Aenderungen. Der weitere Aufklärung will, kaufe sich von Büchner „Kraft und Stoff“ — itd. itd. — No, „Tagblattovci“, kaj ne, kako „lepo“? — kako „lepo“ se to vjema s „svinjsko glavo“, „offenes Sendschreiben an den Herrgott“ itd.

*

„slobodni zidar“ ali „slobodni mavtar“. Kje je Fröhlich to besedo našel, ne vemo. Zanimivo bilo bi to zvedeti in to temveč, ker je v „nemačko-ilirskem slovarji“ od J. Mazuranića in dr. J. Užarevića 1842 ne nahajamo, ki za „Freimaurer“ imata le „zidar-slobodni“.